

5 אמר ר' יונתן: בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום. כיון שהגיע לפסוק זה, שנאמר: ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו¹ — אמר לפניו: רבון העולמים! מה אתה נותן פתחון פה למינים? אַתְמָהָה: אמר לו: קְתוּב, והרצוה לְמַעַת — ישעה. אמר לו הקדוש־ברוך־הוא: משה, האדם הזה שכראתי, לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו? שאם יבא הגדול לטול רשות מן הקטן ממנו, והוא אומר: «מה אני צריך לטול רשות מן הקטן ממני?» — אומרים לו: לְמַד מבוראָךְ, שהוא ברא את העליונים ואת התחתונים; כיון שבא לבראת את האדם נמלך במלאכי־השרת, (ב"ר פ' ת').

לא אמר רב אהא: בשעה שבקש הקב"ה לבראת את האדם נמלך במלאכי־השרת. אמר להם: נעשה אדם. אמרו לו: אדם זה מה טיבו? אמר להם: חכמתו תהא מרובה מְשַׁלְכָם. מה עשה? כנס כל בהמה חיה ועוף והעבירם לפניו. אמר להם: מה שמותם של אלו? ולא היו יודעים. כיון שברא אדם הראשון כנס כל בהמה חיה ועוף והעבירם לפניו, אמר לו: מה שמותם של אלו? אמר אדם: לזה נאה לקרותו שור, לזה חמור, לזה סוס, לזה נמל, לזה ארי וכן לכלם. — ואתה מה שמך? אמר לו: אני נאה להקראותי אדם, לפי שנבראתי מן האדמה. — ואני מה שמי? אמר לו: לך נאה להקראותי אדני, לפי שאתה ארון לכל בריותיך, (פס' דרי"ב פ' פרה; תנח' תת).

ר' מאיר היה אומר: אדם הראשון מכל העולם כלו הַצַּבֵּר עָפְרוֹ. (סנה' ל"ח).

לב אמר ר' שמעון בן יוחאי: מלך בשר־יורם שבנה פְּלִטִין, הבריות נכנסין לתוכו ואומרין: אלו היו העמודים נבונים — היתה נאה; אלו היו הבתלים נבונים — היתה נאה; אלו היתה הַתְּקֵרָה נבונה — היתה נאה. שמה יבא אדם ויאמר: אלו היו לי שלש עינים, אלו היו לי שלש ידים ושלוש רגלים — היה יפה לי; אלו הייתי מהלך על ראשי, אלו היו פני הפוכים לאחורי — היה נאה לי, אתמהה! כְּבִיכּוּל, מלך מלכי המלכים הקדוש־ברוך־הוא ובית־דינו נמנין על כל אָבֵר וְאָבֵר מְשַׁלְכָךְ וּמַעְמִידֶךָ על מִכְנָף (ספרי, האינוני).

לד לפיכך נברא האדם יחידי — לְלַמֶּדְךָ, שכל המאבד נפש אחת מישראל מַעְלָה עליו הכתוב כְּאֵלֶּוּ אָבֵד עוֹלָם מְלֵא, וכל המקנים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כְּאֵלֶּוּ קָנִים עוֹלָם מְלֵא; ומפני שְׁלוֹם־הבריות, שלא יאמר אדם לחברו: אָבֵא נדול מאביך; ושלא יהו האפיקורסים אומרים: הרבה רְשִׁיטָה בשמים; ולהגיד גדולתו של הקדוש־ברוך־הוא. שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כלן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טִבֵּעַ כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהם דומה לחברו. לְפִיכָךְ כל אחד ואחד תִּיב לומר: בשבילי נברא העולם. (סנה' ל"ז).

¹ בראשית א', כו.

ל) פתחון פה למינים — מקום למענות האפיקורסים המאמינים בשתי רשויות (אלוהות), שיאמרו: לא אל אחד ברא את האדם. אתמהה! — קריאה של תמיהה. נמלך — נתיעץ. לא) מה טיבו — מה תכונתו. לג) תקרה — ספון, שמה — פן, אפשר. כביכול — כאלו אפשר לומר כך, וזהו דרך לשון של כבוד כנגד הקב"ה. לד) מעלה עליו — מחשב עליו. רשויות — ממשלות, כל' אלוהות. בשבילי — בעבורי.